

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

ปัจจุบันนวัตกรรมและเทคโนโลยีมีการพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง ส่งผลให้เกิดอุตสาหกรรมและผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ขึ้นมาเป็นจำนวนมากที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ประเทศไทยต้องมีการปรับตัวเพื่อให้พร้อมสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการของประเทศ ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง และสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ โดยการเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน เครื่องจักรเทคโนโลยี และกำลังคนให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะเพื่อเข้าสู่สังคมงานและอาชีพได้อย่างสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคคนทุกช่วงวัย และเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ อย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559 : 2 – 8)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 20 การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชนสถานประกอบการหรือ โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 : 7) และตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 6 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้าน วิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและ พัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับ การศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติ และมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพใน ลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ มาตรา 8 การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม วิชาชีพ (3) การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่าง สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน กับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ

ในเรื่องการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่ง ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2551 : 3 – 4)

การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้สอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ อาชีวศึกษาแห่งชาติและมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ เพื่อให้คุณภาพของผู้สำเร็จ การศึกษาทุกระดับคุณวุฒิประเภทวิชา และสาขาวิชา ครอบคลุมอย่างน้อย 3 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ พฤติกรรมลักษณะ นิสัยและทักษะทางปัญญา ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป ได้แก่ ความรู้และทักษะการ สื่อสารการใช้เทคโนโลยี การพัฒนาการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่น การใช้ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การประยุกต์ใช้ตัวเลข การจัดการและการพัฒนางาน ด้านสมรรถนะ วิชาชีพ ได้แก่ ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในสาขาวิชาชีพสู่การปฏิบัติจริง รวมทั้งประยุกต์สู่อาชีพ หลักสูตรอาชีวศึกษาทุกระดับ เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มี สมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพที่แต่ละ ประเภทวิชาและสาขาวิชาที่กำหนด โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริม หลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ประสบการณ์ รวมทั้งเจตคติและกิจนิสัยที่ดี ในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อผลิตกำลังคนระดับฝีมือที่มีความรู้ ความชำนาญในทักษะวิชาชีพ มีคุณธรรม วินัย เจตคติ บุคลิกภาพและเป็นผู้มีปัญญาที่เหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ตรงตามความ ต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น และระดับชาติ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกระบบและวิธีการเรียน ได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพ ความสนใจ และโอกาสของตน ส่งเสริมการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาและพัฒนา หลักสูตรร่วมกันระหว่างสถาบัน หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ทั้งในระดับชาติ ท้องถิ่นและชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557 : 1 – 2)

จากการศึกษาด้านความไม่สอดคล้องกันระหว่าง อุปสงค์กับอุปทานของแรงงานและ การคาดประมาณความต้องการแรงงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า ประเทศไทย มีปัญหาความไม่สอดคล้องระหว่างความต้องการแรงงานและอุปทานแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและ คุณภาพ ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนมีจุดเริ่มต้นมาจากการจัดการศึกษา ดังนั้น สถานศึกษาหรือ สถาบันการศึกษา ควรเร่งดำเนินการเพิ่มคุณภาพของผู้เรียนเพื่อเพิ่มผลิตภาพแรงงานโดยเฉพาะ อย่างยิ่งการพัฒนาให้ผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา (แรงงานระดับกลาง) ทั้งในระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มีสมรรถนะในการ

ทำงาน และมีความสามารถในสาขาอาชีพทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตลอดจนมีทัศนคติ มีคุณธรรมจริยธรรม สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2559 : 189 – 202)

อาชีวศึกษาจังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วยสถานศึกษาของรัฐ 5 วิทยาลัย ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคระยอง วิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย วิทยาลัยเทคนิคมาบตาพุด วิทยาลัยเทคนิคนิคมอุตสาหกรรมระยอง และวิทยาลัยการอาชีพแกลง เปิดทำการสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรีเทคโนโลยีบัณฑิต (ทล.บ.) มีหน้าที่เพื่อผลิต และพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งมีจำนวนนักเรียนนักศึกษารวมทั้งสิ้น 10,884 คน มีจำนวนผู้เรียนในระบบทวิภาคี 4,257 คน คิดเป็นร้อยละ 39.11 (ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคีภาคตะวันออก 2. ออนไลน์ : 2564) และจากข้อมูลเป้าหมายผู้สำเร็จการศึกษา (Supply) ด้านแรงงานอาชีวศึกษาอุตสาหกรรมกลุ่ม First S-curve & New S-curve ภาพรวมปี 2560 – 2564 ของอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง มีจำนวน 9,751 คน และมีข้อมูลความต้องการแรงงานอาชีวศึกษา (Demand) อุตสาหกรรมกลุ่ม First S-curve & New S-curve ภาพรวมปี 2560 – 2564 จำนวน 56,467 คน ซึ่งไม่เพียงพอต่อความต้องการสำหรับสถานประกอบการ โดย 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย คือ 1) อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ 2) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ 3) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ 4) อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร 5) อุตสาหกรรมการเกษตรเทคโนโลยีชีวภาพ 6) หุ่นยนต์เพื่ออุตสาหกรรม 7) อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ 8) อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ 9) อุตสาหกรรมดิจิทัล และ 10) อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร (เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. ออนไลน์. 2564)

จากประเด็นปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การจัดการศึกษาในระบบทวิภาคีมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพ รวมถึงคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการ และตลาดแรงงาน ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางที่สามารถนำไปกำหนดนโยบาย รูปแบบ แนวทางในการวางแผนส่งเสริม ปรับปรุง พัฒนา และนำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีกับคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง

ประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นองค์ความรู้ให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู สถานประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง ได้มีสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการและการแก้ปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และตัวแทนสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง ที่จัดการศึกษาระบบทวิภาคี ประจำปีการศึกษา 2564 รวมทั้งหมด 883 คน (อาชีวศึกษาจังหวัดระยอง. ออนไลน์. 2564)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และตัวแทนสถานประกอบการ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง ที่จัดการศึกษาระบบทวิภาคี ประจำปีการศึกษา 2564 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหากกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 ; อ้างถึงใน วาโร เฟ็งสวัสดี้. 2553 : 39 – 40) ได้กลุ่มตัวอย่าง 269 คน ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้สถานศึกษาศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม หลังจากนั้น

คัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษา ครู และตัวแทนสถานประกอบการของแต่ละสถานศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปร 2 ตัวแปร ประกอบด้วย

1. ตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่ การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง มี 6 ด้าน ดังนี้

- 1.1 การจัดหลักสูตร
- 1.2 การจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ
- 1.3 การทำความร่วมมือ
- 1.4 การบริหารงานบุคคล
- 1.5 การนิเทศ
- 1.6 การวัดและประเมินผล

2. ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ มี 4 ด้าน ดังนี้

- 2.1 คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 2.2 ความรู้
- 2.3 ทักษะ
- 2.4 ความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้

การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง การจัดการศึกษาด้านวิชาชีพที่เกิดจากการทำบันทึกข้อตกลงระหว่าง สถานศึกษาหรือสถาบันการอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาหรือสถาบันการอาชีวศึกษาและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งจากการศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัย ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

1. **การจัดหลักสูตร** หมายถึง สถานศึกษามีการกำหนดขอบข่ายตามโครงสร้างของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีการจัดทำหลักสูตรร่วมกัน ตั้งแต่ขั้นการวางแผน การจัดแผนการเรียนการสอน การเขียนจุดประสงค์รายวิชา

สมรรถนะรายวิชา คำอธิบายรายวิชา และรายละเอียดอื่น ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ และความ ต้องการของสถานประกอบการ

2. การจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ หมายถึง สถานศึกษามีกระบวนการจัดการ เรียนการสอน และการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ โดยสถานศึกษามุ่งเน้นจัดการเรียนการสอน ในรายวิชาพื้นฐาน วิชาชีพพื้นฐาน และวิชาเลือกเสรี ส่วนสถานประกอบการมุ่งเน้นการฝึกอาชีพ ภาคปฏิบัติ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ ทักษะ สมรรถนะ เจตคติที่ดี และสามารถนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพได้

3. การทำความร่วมมือ หมายถึง สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการลงนามทำ บันทึบข้อตกลงความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการรับนักเรียน นักศึกษา การจัดทำหลักสูตร การเขียน แผนการเรียน การเขียนแผนการฝึก การจัดการเรียนการสอน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ การวางแผนการใช้ทรัพยากรร่วมกัน การนิเทศติดตาม และการวัดประเมินผลตามสภาพจริง

4. การบริหารงานบุคคล หมายถึง สถานศึกษามีการจัดสรรตำแหน่ง แต่งตั้งบุคลากร ภายใน ตามโครงสร้างการบริหารให้ปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรของสถานประกอบการ เริ่มตั้งแต่ การวางแผนกำลังคน การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน มีการสร้างแรงจูงใจ ด้านต่าง ๆ เพื่อให้ องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยสถานศึกษาและสถานประกอบการ มีการจัดทำคำสั่ง การกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความชัดเจน เพื่อพัฒนา บุคลากรให้มีคุณภาพ มีความรู้ ความเข้าใจบริบทพื้นที่ และก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของ เทคโนโลยี ตลอดจนส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

5. การนิเทศ หมายถึง สถานศึกษามีการนิเทศการฝึกอาชีพของนักเรียน นักศึกษา โดยมี การจัดครูนิเทศก์ และบุคลากรจากสถานศึกษาเข้าไปแนะนำ ช่วยเหลือ ติดตามผลการฝึกอาชีพของ นักเรียน นักศึกษา ทั้งในที่ตั้งของสถานประกอบการ และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามหลักเกณฑ์ การนิเทศโดยความร่วมมือจากสถานประกอบการ เพื่อให้ให้นักเรียน นักศึกษาสามารถปฏิบัติตน ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. การวัดและการประเมินผล หมายถึง สถานศึกษามีกระบวนการออกแบบการวัดและ ประเมินทักษะการปฏิบัติเพื่อการตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ การหาประสิทธิผลของนักเรียน นักศึกษา โดยสถานศึกษาและสถานประกอบการมีการวัดและการประเมินผลจากการปฏิบัติงาน จริงในชีวิตประจำวัน มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา มีการวิเคราะห์

ข้อมูลเพื่อตัดสินระดับของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ตามมาตรฐานวิชาชีพ และมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ หมายถึง คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรม มีจรรยาบรรณวิชาชีพ มีเจตคติ และกิจนิสัยที่ดีในการทำงาน มีความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงตามหลักการ ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับสาขาวิชาที่เรียน มีทักษะวิชาชีพ สามารถประยุกต์ใช้ทักษะในการปฏิบัติงานได้ มีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 และเป็นไปตามมาตรฐานกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ ประกอบด้วย

1. คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษามีความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ เจตคติและกิจนิสัยที่ดี มีความภูมิใจและรักษาเอกลักษณ์ของชาติไทย เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิของผู้อื่น มีความรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตนเองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสาธารณะ และมีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. ความรู้ หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษามีความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง หลักการ ทฤษฎี และแนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เรียนหรือทำงาน โดยเน้นความรู้เชิงทฤษฎี และหรือข้อเท็จจริงเป็นหลักสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น สถานประกอบการ และตลาดแรงงาน

3. ทักษะ หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษามีความสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเลือกใช้วิธีการจัดการและแก้ปัญหาการทำงานด้วยทักษะด้านกระบวนการคิดที่เกี่ยวข้อง มีทักษะการหยั่งรู้ และความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตหรือทักษะการปฏิบัติ หรือวิธีปฏิบัติที่มีความชำนาญในการปฏิบัติ ตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น สถานประกอบการ และตลาดแรงงาน

4. ความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ หมายถึง ผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษามีความสามารถในการปรับประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะในการทำงานที่เกิดจากระบวนการเรียนรู้ การศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งประกอบไปด้วยความสามารถในการคิดรวบยอด การสื่อสาร ภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบ และความเป็นอิสระในการดำเนินการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เช่น ความสามารถในการตัดสินใจ และความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น สถานประกอบการ และตลาดแรงงาน

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง ปีการศึกษา 2564

ครู หมายถึง บุคลากรวิชาชีพในสถานศึกษา ทำหน้าที่หลักทางด้านการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง ปีการศึกษา 2564

ครูฝึก หมายถึง บุคลากรของสถานประกอบการที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นครูฝึกตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด มีหน้าที่ฝึกอบรม หรือสอนงานให้แก่แก่นักเรียน นักศึกษาระบบทวิภาคีได้เรียนรู้ลักษณะวิธีการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เข้าใจกระบวนการทำงานให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพ มีเทคนิควิธีสอนงานที่ถูกต้อง และสร้างลักษณะนิสัยการทำงานที่ดีให้แก่แก่นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนทำการวัดและประเมินผลในรายวิชาที่มีการฝึกอาชีพ

สถานศึกษา หมายถึง วิทยาลัยของรัฐในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง ที่จัดการเรียนการสอนในระบบทวิภาคี ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคระยอง วิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย วิทยาลัยเทคนิคมาบตาพุด วิทยาลัยเทคนิคนิคมอุตสาหกรรมระยอง และวิทยาลัยการอาชีพแกลง เปิดทำการสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และปริญญาตรี เทคโนโลยีบัณฑิต (ทล.บ.)

สถานประกอบการ หมายถึง ผู้บริหาร ผู้จัดการ หรือตัวแทนผู้รับผิดชอบ ที่มีประสบการณ์ ในการจัดการเรียนการสอนในระบบทวิภาคี ของบริษัท ห้างหุ้นส่วน ร้านรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานของรัฐและเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่ทำความร่วมมือกับวิทยาลัยสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง หรือสถาบัน

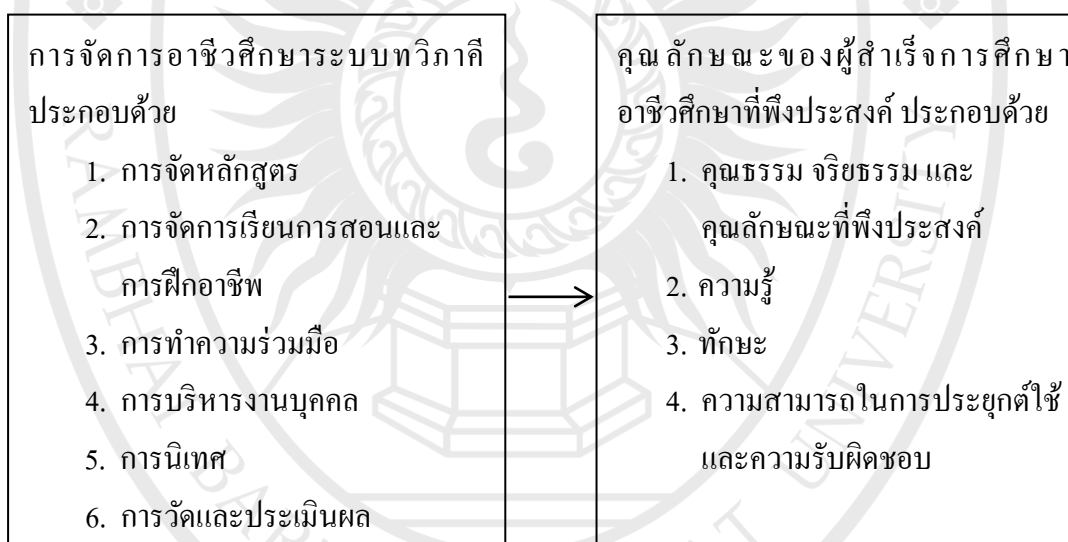
กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโดยใช้แนวคิดของ ศูนย์นิเทศอาชีวศึกษาภาคเหนือ (2541 : 29), จินตนา รวมชมรัตน์ (2558 : 156), ประภาพรรณ ปรวิวรรณ (2559 : 9 – 11), ยุกาวดี ศิริปิติ (2559 : 1 – 2), จงสถาพร ดาวเรือง (2560 : 90 – 91), เบลญจวรรณ ศรีคำนวล (2560 : 9 – 10), อุดมศักดิ์ มีสุข (2560 : 3), นิรุตต์ บุตรแสนลี (2561 : 240 – 246), สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ (2562 : 28), สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2563 : 31), ม้านน์ (Mann. 1989 : 8 – 9) และ สกิลเบค (Skilbeck. 1994 : 15) นำมาวิเคราะห์ตัวแปรเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) การจัดหลักสูตร

2) การจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ 3) การทำความร่วมมือ 4) การบริหารงานบุคคล 5) การนิเทศ และ 6) การวัดและประเมินผล และผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ ตามกรอบมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 ("ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ..." 2561 : 4 – 5) มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์, ตามกรอบมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2563 ("ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา..." 2563 : 30), และตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ("ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ..." 2562 : 10) ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ตัวแปรพยากรณ์

ตัวแปรเกณฑ์

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

1. การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง
2. การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง